

Liepos 1916 m.

№ 1 (53)

ATETTY

Turinys.

I. Redakcijos žodis.	3
II. BUVUSIS GIMNAZISTAS: Musų uždaviniai šiuo laiku.	4
III. a.: Darbo gimnastika.	9
IV. B. KASAITIS: A. a. J. Gerutis.	11
V. JUOZAS JA-NIS: Šviesos keliai. (Iš Em. Bou- gaud'o raštu).	18
VI. MATAS GOJELIS: Ateitis. (Eilės).	22
VII. MATAS GOJELIS: Jaunam poėtui. (Eilės).	23
VIII. MEIRUNAS: Atminimai. (Eilės).	23
IX. URVELIS: Dar vienas karas.	24
X. PR. D.: Kauno mokyklos.	28
XI. Iš moksleivių gyvenimo. Krakenava. Vilnius. Varšava.	29
XII. MATAS GOJELIS: Aušrelė. (Eilės).	32

ATEITIS,

Mėnesinis moksleivijos laikraštis.

№ 1 (53).

LIEPOS 1916 M.

K A U N A S,

„Ateities“ redakcija, Litzmann'o g., № 34

1916.

Redakcijos žodis.

Karo aplinkybės nuo balandžio pernykščių metų neleidė „Ateičiai“ toliau būti. Išsilaikius ketverius metus (1911—1914), ji galų gale turėjo sustoti.

Nemalonu tai buvo skaitytojams, dar nemaloniau redakcijai, bet likimas buvo stipresnis, kaip leidėjų norai. Pradėtasai darbas teko sustabdyti ir patogesnių laikų palaukti.

Ačiu Dievui, kad bent jų ilgai neprisireikė laukti¹).

Po metų, karo audrai tolyn nuslinkus, „Ateitis“ štai vėl viešai pasirodo ir išnaujo stoja darban.

Kokiais pagrindais tasai darbas pirma buvo remiamas, seni „Ateities“ skaitytojai gerai žino. Naujiesiems gi tiek tik čia tepriminsime, kad „Ateities“ tikslas—tarnauti mūsų moksleiviams, padėti jiems išsidirbti krikščionišką į gyvenimą pažvalgą, parodyti krikščionystės tiesų bei idealų gražumą ir kilnumą, žadinti savo jaunos skaitytojus pamylėti dorą, mokslą, gimtąją kalbą, darbštumą ir šiaip jau visokią naudingą kultūrinę tvėrybą Dievo garbei ir tėvynės naudai.

Siai savo programai išpildyti „Ateitis“ naudosis visokiomis literatūros formomis: moksliniais straipsniais, dialogais, apysakaitėmis, vaizdeliais, knygų recenzijomis, įvairiomis žiniomis iš moksleivių gyvenimo ir šiaip jau smulkmenomis.

Redakcija stengsis padaryti „Ateitį“ lengvai paskaitomą ne vien gimnazijų mokiniams, bet ir gabesniam že-

¹Tam tikras vyriausiojo Rytų Vado leidimas gauta gegužės 31 d. šių metų.

mesnių mokyklų jaunimui. Delei to rupinsis visa rašyti lengvai, aiškiai, kuosuprantamiausiai.

„Ateitis“ eis, kaip ir pirma, vieną kart per mėnesį, dviejų spaudos lankų didumo.

„Ateities“ rašybą redakcija palieka kol kas senovišką, nes kad ir daug kas iš moksleivių buvo bepageidaujamas čia reformos, o pažangieji „Barininkai“ buvo pernait net jau drąsų ir rimtą jos bandymą padarę, tečiaus mes manome, busią geriau da kiek luktelėjns, kol patis „Barininkai“ draug su kitais mūsų filologais sugrįš Lietuvon ir šis svarbus klausimas galės but vispusiškiau apsvarstytas.

„Ateities“ kaina p u s m e č i u i 2 marki, a t s k i r o n u m e r i o—35 fer.

„Ateities“ redakcijos adresas: **Kaunas Litzmann'o gat. № 34**, vokiškai: **Kowno, Litzmannstr. № 34**.

Redakcija.

Mūsų uždaviniai šiuo laiku.

(Žodis draugams ir draugėms).

Ar mes moksleiviai turim kokių uždavinių šiuo laiku?

Be abejo.

Neturėtumėm jų nebent tuomet, jei mūsų gyvenimas butu neprotingas, be tikslo, be idealų.

Jei turim gyvenimo tikslą, tai yra ir klausimų, kaip šis tikslas pasiekti; jei laikomės tam tikrų idealų, tai negalime nesirupinti jų vykdinimu. Vadinas, esama ir uždavinių.

Kokie gi jie yra?

Pirmiausias ir svarbiausias—tai prideramai prisirengti prie mūsų busimojo pilietiško gyvenimo Dievo gar-

bei ir tėvynės naudai. Tam mes juk ir mokslus einam, tam dirbam, triusiam, tuo rupinamės ir to tik telaukiam. Musų mokykla—tai įstaiga, kurioj mes tą prisirengimo darbą atliekam.

Kad šis darbas niekais nenuėitu, reikia trijų dalykų: kuno, valios ir proto išlavinimo, kitaip sakant reikia geros sveikatos, tvirto budo ir augšto apšvietimo.

Kad be geros sveikatos geras pilietis nebusi, tai aišku savaime; nes įeidamas viešan gyveniman paliegėliu, ne tu visuomenei tarnausi, bet visuomenė tau turės tarnauti, tave gydyti, kas jai, pigu suprasti, džiaugsmo nepadarys.

Taigi kam Dievas davė gerą sveikatą, te jos nenaikina, bet anaip tol dar ją testiprina gyvendamas tam tikrais higijenos nurodymais, mankštindamas savo kūną tinkama gimnastika, protingu sportu.

Kas pasijustu turįs kokios ligos pradžią, (pav. džiovos, trachomos ar. k.), tepradedą tuoju gydytis, nes liga negydoma su amžiu eina vis didyn. Nesigydydamas virsi visai besveikačiu, o budamas besveikatis, nei veikėju buti negalėsi, nei sveikos šeimos nesudarysi. Zmogus, „ligų maišas“, niekur netinka, visur jam sunku, nemalonu.

Sąle sveikatos jaunimui privalo rūpėti dar labiau valios išlavinimas bei budo tvirtumas. Nes lepšiai, ištyžėliai, Molio Motiejai, pasileidėliai paprastai naudingais visuomenės veikėjais nevirsta: jie dažniausiai pasilieka tuo, kuo savo jaunystėj yra buvę.

Kaipgi ši mūsų valia sustiprinti ir budo tvirtumas išsidirbti?

Į tai vienu žodžiu atsakyti nelengva. Į žmogaus valią daug kas veikia ir daro įtakmės: veikia religija, bažnyčia, dorų žmonių pavyzdys, gerų knygų skaitymas ir t. t. Visos tos įtakmės mums yra naudingos, taigi ir naudokimės jomis.

Pirmiausia į religiją nežiurėkim lengvapėdiškai, bet rimtai. Nėra tvirto budo moksleivis, kas žemesnėse klasėse buvęs uolus katalikas, augštesnėse virsta netikėliu. Tvirtabudis mokinyš taip nedaro: jis gundomas netikybou, nepasiduoda, jieško tiesos, nesitenkina by kokiais menkais išrodymais, skaito aiškinančias tikėjimą knygas, klausinėja

apšviestiesnių tikinčių žmonių, meldžias, ir tuo budu galų gale paprastai visus abejojimus išsklaido. Darydamas tai jis elgiasi rimtai, vyriškai, parodydamas, kad aklą netikėjimą dar mažiau tebrangina, kaip aklą tikėjimą. Taigi ir tu, jei netiki, nesitenkink vienu gynu netikėjimu, bet jieškok tiesos visomis proto ir širdies jiegomis, kaip tai yr darę šv. Augustinas, Solovjovas ir kiti krikščioniškos minties galiunai; tuomet ir tu, rasit, prieisi prie tų pat rezultatų, kaip ir jie.

Jei tiki, tai dėkodamas Dievui už tai, rupinkis kad tavo gyvenimas nesipriešintu tavo tikėjimui. Tikėti vienaip, o gyventi kitaip butu tai menko proto bei silpno būdo ženklas. Taigi, jei tiki, tai ir pildyk tikybės uždedamas priedermes. Tik silpnabudžiai išpažįsta Dievą, o nesimeldžia, nelanko bažnyčios. neina išpažinties. Neiti išpažinties tegali tik Dievas ir angelai, nes jie nei silpnybių, nei nuodėmių neturi. Nesimelsti pritaktu nebent tam, kas nieko jau iš Dievo nereikalautu. Mes, draugai ir draugės, nėsam nei Dievas, nei angelai, turim netobulybių ir kalčių, taigi ir naudokimės išpažintimi savo netobulybėms prašalinti, savo būdai sustiprinti. Mes daug ko reikalingi ir sau ir savo artimiesiems ir savo kraštui, taigi naudokimės malda. Jei pašnekesys su koku augštu vyru neretai daug ko mus pamokina, naują kelią parodo, tai dar daugiau naudos gali mums atnešti malda, kuri yra pašnekesys ne su koku didvyriu, ne su angelu, bet, su pačiu Dievu, kurs yra begalinė Išmintis.

Šale priemonių mūsų būdai grūdinti, kurias paduoda mums religija ir bažnyčia, naudokimės taipgi dorų žmonių pavyzdžiais ir geromis knygomis. Matydami ką blogai elgiantis, žadinkim savyje pasiryžimą taip niekados nesielgti. Priešingai, pamatę kame nors artimą gerai darant, tarkime sau: „Štai jis yra jau tiek gera padaręs, delko, gi aš negalėčiau panašiai pasielgti. Prašysiu Dievo pagalbos ir bandysiu taip pat darbuotis kaip šis mano artimas“. Žinoma, vieno tokio pasakymo negana, reikia dar pastangos, kad po šių žodžių eitu tuoju ir darbas.

Pagalios valiai išlavinti ir sustiprinti, reikia laikytis dar vienos svarbios taisyklės, kuri galima išreikšti šiais žodžiais: „Remki visą savo gyvenimą protu ir sąžine, ne

upu ir užgaidomis“. Kitaip sakant prieš ką nors darysiant, kalbėsiant, rašysiant, ar kur eisiant, klauskis savęs: kam, kokių tikslų aš tai noriu padaryti. Kas sau panašius klausimus stato, tasai parodo, kad save kontroliuoja, neleidžia būti sau palaidam, elgtis be tikslo, neprotingai ir tuo būdu mankština savo valią. Jis jau nebus vergas savo upo, neduos perdidelės laisvės savo liežuviui, savo akims, savo jausmams—jisai palengvėl išmoks daryti ne tai, kas jam patinka, kas yra malonu, bet ką sąžinė rodo. Ir juo labiau jis savo valią lavins, juo jautresnė bus ir jo sąžinė. Ta sąžinė jam aiškiai sakys: žiūrėk savęs, dabok save, būk pats sau nepermaldaujamas teisėjas, kitus gi teisti palik Dievui. Tuo būdu jis pripratins save eiti doros keliu ir taps tvirto būdo žmogum.

Kas to sąžinės jautrumo savy neišdirba, kas savo žingsnių niekad nekontroliuoja, kas jau gimnazijoje virsta Bakcho ir kitokių pagoniškių dievaičių garbintoju, kas neįstengia dienos pergyventi papierosų, lyg kudikis papo, nepačiulpęs, tas nei mūsų moksleivijai, nei mūsų busimajai visuomenei didelės garbės nepadarys, nes jis būdo tvirtumo neturi ir vargiai kada jį beturės. To gi privailumo nun neturėdamas jis ir išaugęs tegalės būti nebent kokių Molio Motieju, o ne tikru visuomenės veikėju.

Trečia sąlyga tinkamai prisirengti prie busimojo krikščioniškai pilietiško gyvenimo—tai mokslo įgijimas bei proto išlavinimas. Mokslas ir moksleivis tai du neatskiriamu dalyku, nelyginant kaip kareivis ir ginklai. Kareivis be ginklų nedaug tevertas, dar mažiau vertas moksleivis, kuriam mokslas nerupi. Pasakysiu daugiau: moksleiviui negana rūpintis mokslu, bet reikia tiesiog mokslas pamylėti, jam visa siela atsiduoti, jame kasdien kilti augštin. Kas mokslo nemyli, kam jis neinteresingas, nuobodus, tam mokykloje ne vieta. Moksle tiek yra gražių dalykų, kad jis kiekvieną šiek tiek prakilnesnį protą žavėte žavi. Be to mokslas tai galybė. Kam tai neaišku, tepasiklausia: kas šiandieną žūtutinėj kovoje viršų ima, o pamatys pats, kad tik tos tautos, kurios augščiau moksle, technikoje yra pašokę. Tautos skaitlingumas, kaip ta pati kova parodo, neužvaduoja mokslo trukumo. O jei mokslas reikalingas net tautoms didžiulėms, tai ką besakyti apie jo rei-

kalingumą mums, kurie esam tauta mažyte. Taigi lietuviai moksleiviai, nebranginąs mokslo, betu ne vien savęs ir savo tėvų, bet draug ir visos mūsų tautos skriaudėjas. Ypač šiuo laiku jis nieku gyvu negalėtų būti pateisintas. Nes po karui, kurs mūsų krašte tiek griuvesių pridarė, turės netrukus prasidėti visur įtemptas tvėrimo darbas, kuriam kaip tik ir reikės kuodaugiausia mokytų žmonių, visokių mokslų žinovų, k. š. inžinierių, architektų, mechanikų, technikų, agronomų, advokatų, mokytojų, kunigų, daktarų ir kitų kitokių. Jie visi tur išėiti iš dabartinių mūsų moksleivių, nes kitoniškai iš kur gi mes jų imsime. Kiekvienas lietuvių moksleivis išanksto privalo tai gerai suprasti, prie to rengtis ir todėl visa savo jauna energija kibti į mokslą. Moksleivis bemokslis — betu ne moksleivis, bet moksleivio karikatūra. Tokiam priderėtų ne mokykloj sėdėti, bet galvijai ganyti ar eiti pas ukinką į pusbernį.

Daug kas iš moksleivių, gal čia pasakys: ką gi mes, padarysime, kad mus karas išmetė iš mokyklos — ir štai nun jau antri metai, kaip turime sėdėti pas tėvus, negalėdami toliau mokytis. Tokiems atsakome: negerai darote, kad sėdite pas tėvus, kad neprašotės į mokyklas. Ne kalbant apie žemesnes mokyklas, kurių yra nemaž visoj Lietuvoje, turime mes nevieną lietuvišką gimnaziją, k. š. Vilniuj, Kaune, Šauliause, Panevežy. Visose tose gimnazijose yra vietų, galėtųmėt ten patekti ir toliau mokytis. Tiesa ten patekti šiandiena netaip lengva, kaip seniau, reikia vienas kitas gauti leidimas, bet kas tikrai nori ir prašo, leidimą gali gauti. Jei tat sveiki metus išdikinėjote pas tėvus, tai čia dalis kaltės krinta ant jūsų tėvų, o didesnė dalis ant jūsų pačių. Nes jei butumėt mokslo tikrai troškę, butumėt nepatingėję nueiti kad ir pėsti į artimiausį miestą, kame yr gimnazija, butumėt sužinoję, kokiomis sąlygomis ten pastojama ir butumėt galų gale ten pastoję. Jei to ligšiol nepadaret, tai bent dabar sukruskit ir stengkitės gimnazijon patekti, nes jei nemenkas yra nuostolis vieni metai be mokslo praleisti, tai 2—3 metai namie išsnapsoti butu dar didesnis nuostolis. Butumėt išteisinti, jei mūsų krašte visai nebutu gimnazijų; bet kaip augščiau nurodžiau, jų yra net kelios, mokslo sąlygos jose

labai prieinamos (pav. Kauniškė ir Vilniškė pereitais metais net dovanai mokino), taigi toliau, draugai ir draugės, nebesnauskit, bet dailiai prašykit tėvelių, kad jus į tas gimnazijas leistu mokytis, nes veltui praleistas laikas, kaip žinote, yra nebesugrąžinamas. Ypač vaikinai gimnazistai gerai apie tai pagalvokit ir pasistengkit po šių vakacijų vėl kokioj nors gimnazijoje mokslą pradėti.

Buvusis gimnazistas.

DARBO GIMNASTIKA

Sveika dvasia sveikame kune, sakydavo senovės romėnai. Žmogus vienpusiškai miklindamas savo jėgas, per daug vien proto darbu užsiimdamas, kuno gi nelavindamas, gali sveikatos netekti. Higijenos mokslas reikalauja, kad proto darbą pajvairindami kuno darbu, ir dvasią ir kuną lavintume. Tam tikslui ir mokyklose įvedama mankštinimasis arba gimnastika.

Mokyklose vartojamoji gimnastika ne visados atneša laukiamąją naudą. Viena, kad ji dažnai turi būti daroma kambaryje, taigi troškime, dulkiname ore; antra, darant visokius mankštinius be artimojo aiškiai matomo tikslo, mažiniškai, lyg tartum iš prievartos, jie esti nuobodūs, neduoda dvasiai tikro pasigėrėjimo, taigi ir negali jos gerai atgaivinti. Kunui mankštinti geriau tinka tokie judėjimai, kurie žaidžiant linksmi atliekami tyram ore, arba dirbant darbą, kurs savo artimu tikslu užinteresuodamas dirbėją neišrodo jam taip nuobodus, labiau patraukia. Darbas taip pat kaip ir gimnastika, pagreitindamas širdies plakimą, plaučių alsavimą, kraujo tekėjimą ir materijos mainymąsi kune, naudingas yra sveikatai. Be to jisai dar turi kitokią svarbą: auklėja sumaningumą, veiklumą, mokina kliuvinius pergalėti, praktiškai gyvenimą pažinti, pagalios suartina su žmonėmis darbininkais. Todėl per va-

kacijas mokiniams išvažiavus į tyrą sodžiaus orą ir reikia naudotis proga, kad naudingų, tinkamų darbu miklinti savo suvargusį bent kiek kuną.

Tokio mankstinimosi, atsakančio kiekvieno jiegos, amžiui ir lyčiai lengva atrasti, padedant savo namiškiams jų darbuose. Tokiu darbu gali būti: šieną grėbti arba ir pjauti, javus valyti, darželių, daržų, sodną sausumoje laistyti, lengvesnius kasimo darbus atlikti žemei nusausti, ką nors iš medžio dirbti ir daug kitų.

Ypatingai mokiniams gali tiktį darbas sodne. Malonus tai ir nesunkus užsiėmimas. Lietuvių, matyti, nuo senovės sodnai mylėta, delto kad ir dainose dažnai minima vyšnių sodnelis, kaip ir rutų darželis. Lietuvio namai beveik visados vaisiniais ir kitokiais medžiais apsodinti, darželiais po langų pagražinti. Tas medžių ir žolynų daugumas priduoja mūsų kraštui ypatingo gražumo, kuo negali atsigerėti visi, kurie mūsų kraštą pirmą kartą pamato. Ir tikrai gamta duoda žmogui daug prakilnaus pasigėrėjimo, reikia tik tai mylėti, medžių ir žolynų sumaningų suderintu auginimu pagaminti aplink namus naujų gražybių, kurios taip pajvairina ir palengvina gyvenimą.

Gyvenime reikalingas netiktai gražumas, bet ir nauda. Todel ir darbe reikia žiūrėti jo naudingumo. Daugumą sodnui naudingų darbų atliekama pavasarį arba rudenį¹⁾. Čia paminėsiu tik tai šiuos vasaros darbus: vaisių rinkimą ir džiovinimą.

Kas nemėgia rašyti nuo medžių gražių prinokusių vaisių? Paprastas tai regis darbas, bet ir jam reikia šio tokio nusiėmimo, gero atlikimo. Lietuvos sodžiuose dar dažnai vaisius nuo augstų medžių krėste tebekrečiama, net ištolo girdėti, kaip pupsi obuoliai žemėn krisdami. Taip krečiami vaisiai labai susidaužo. Jų ilgai išlaikyti negal, todėl ir parduodant už subukintus obuolius daug pigiau temoka. Kad galima būtų išlaikyti vaisius rudenį arba žiemai, reikia juos raškyte raškyti, kad nei kiek neįdaužti, nei spausti.

Kad geriau galima būtų vaisius rašyti, reikia pasidirbti tam tikrus prietaisus. Vienas toksai lengvai padirbamas prietaisas tai virptis, kurio vienas galas į keturias dalis perskeltas ir išskėstas, kad su išskėtimu sukant obuolį nuskinti ir žemėn nuleisti. Dar geriau vaisius rankomis rašyti. Kad juos nuo toli nusikišusių šalutinių šakų pasiekti, vartojama tam

¹⁾ Apie darbus sodne aprašoma Martišiaus knygoje „Apie sodną“.

tikros keimerinės kopečios, kurios galima butu ties šakų galais pastatyti. Jų augštutiniai galai sukabinti, o apatiniai išskėčiami pastatyti. Nuo tokių kopečių lengva vaisiai rinkterinkti rankomis stačiai į krepšius.

Išlaikyti daug vaisių rudeniui nelengva. Labiausiai ankstybieji greitai genda. Juos reikia džiovinti. Džiovinti vaisiai, by tiktai iš jų džiovinant neišbėgtu sultis, tiktai garuote išgaruotu, nenustoja nei kiek savo maistingumo, duoda sveiką, skanų valgį, todėl nereikia gailėtis žygio, kad vasarą kuodaugiausiai prisidžiovinti vaisių. Galima juos džiovinti kiekviename pečiuje¹⁾.

Jaunimas mėgia saldžius daiktus ir daug suvalgo dirbtinių saldainių. Negal pasakyti, kad toks smaguriavimas butu sveika. Saldainius dirbant dažnai dažoma, jiems labiau pasaldinti vartojama sacharina, todėl sveikatos žvilgsniu saldainių vertumas labai abejotinas. Dar blogesnis paprotys tabokos rukymas, kurio į vyresnius pipkorius prisižiurėdami išmoka kartais ir mokiniai. Rukytojų rubai ir visas kambarys pakvimpa nemalonių kvapu, rukytojas tabokos dumais gadina kambaryje orą sau ir kitiems. Daug geriau bus, jei mokiniai vieton saldainių ir papierosų turės prisipylę kišenių skaniais sveikais džiovintais vaisiais. Taigi tepasirupina per vasarą jų prisidžiovinti.

a.

A. a. J. Gerutis ✓

(1842 — 1915).

J. Gerutis gerai yra žinomas mūsų jaunimui savo „Garbeniu“, „Paklydėliais“, „Zoologija“ ir kitais populiariais raštais. Taigi tariamės busiant neprošalį įdėjus čia trumpą paminėjimą apie jį, pagamintą žinomo „Ateities“ bendradarbio p. K. Kasaičio.

Red.

Yra trijų rūšių žmonių, tarnaujančių mokslui ir studijoms mokslą pirmyn.

Yra žmonių, kurių protas, perskrodžia, it žaibas — pilkuosius debesis, dangaus beribius plotus, kurie savo

¹⁾ Apie vaisių džiovinimą plačiau buvo aprašyta pernykščių metų „Viensėdyje“ № 12.

mintimi skraido ten toli — po mėlynąją erdvę, po skaisčius žvaigždynus, kurių vyždis siekia neišmatuojamų jūrų ir neįmanomų žemės gelmių.

Jie, nieko nebudami, drąsiai plėšte išplėšia gamtai josios slaptlingiausius slėpinius. Jie, tarsi, apreiškia nustebusiai žmonijai, kokiais keliais eina tų žerinčių žvaigždžių milijonai, kaip sukasi tos saulės, kaip auga-klesčia medžiai, kaip tarpsta žvėris, kodėl žengia pirmyn ar traukiasi atgal žmonija. Žodžiu, jie prieš akis statyte pastato tuos dėsnius, kuriais vadovaujasi gamta ir žmonija.

Aiškių aiškiausiai žmogus pamatai, kad esi sutvertas Visagalio Dievo paveikslas ir kad žmogus — tai Dievo tvėrybos vainikas...

Tai žmonijos genijai, genijai-Prometėjai, drąsiai savo mintimi praskleidžiantis gamtos paslapčių uždangalą.

Tai — Kopernikai, Newtonai, Pasteurai!...

Ir yra žmonių, kurie tasias genijų paskelbtas mintis — kibirkštis suima, neduoda joms užgesti — nunykti, bet sukuria iš jų mokslo šviesos žiburius, tokius šviesius, tokius aiškius, kad toji šviesa ištenka visam pasauliui, žmonijos kartų-kartoms.

Tie žmonės sugauna genijaus paskelbtąją mintį, padaro iš jos visas galimas išvadas, tasias išvadas suneria — sumezga kruvon, ir iš visa to išauga puikus, krišpolinis mokslo rumas.

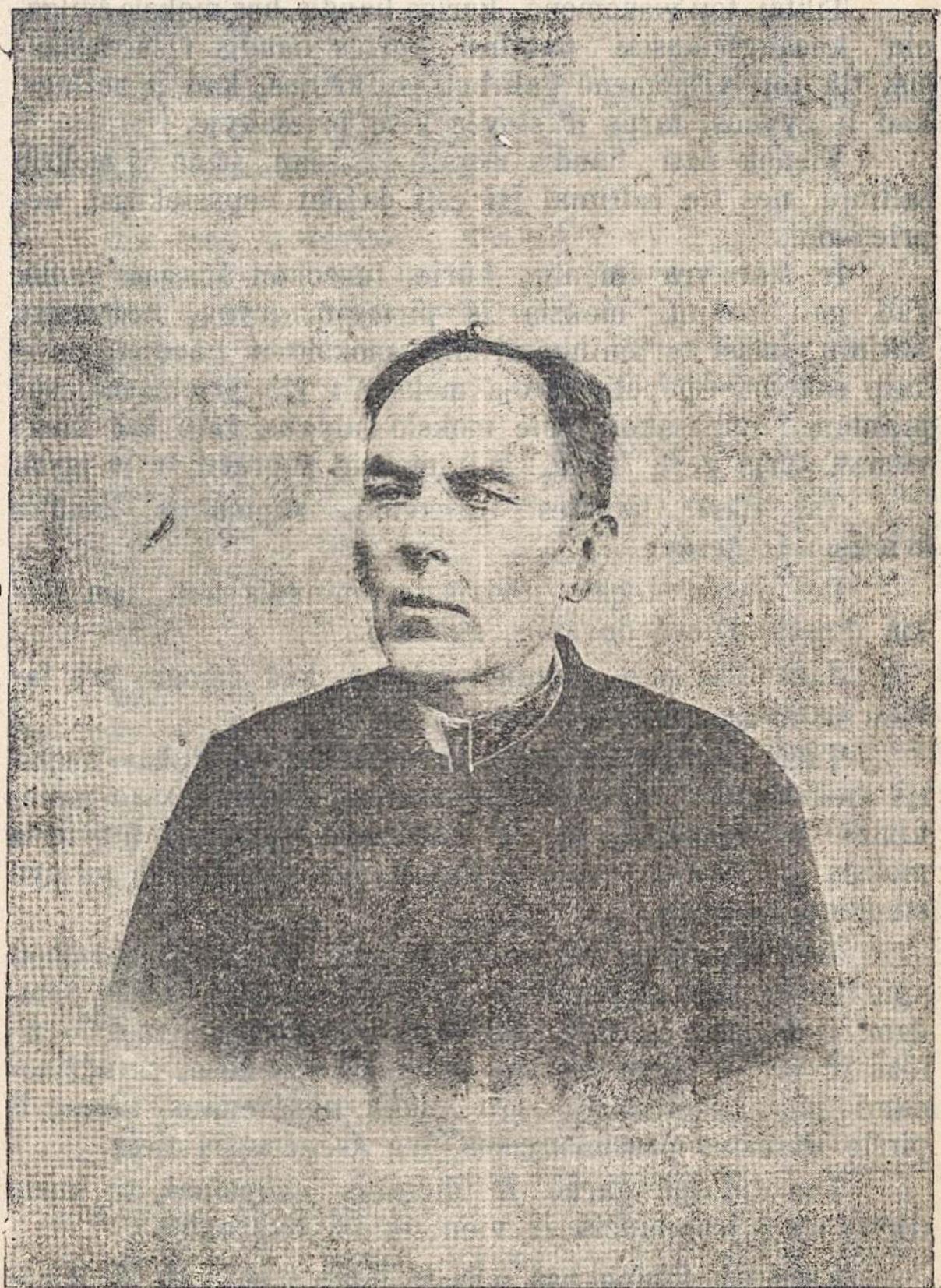
Yra tai — mokslininkai.

Kiek jie naktų nemiega, kiek dienų praleidžia, kiek vargo prikenčia ir vis tai mokslą bevarydami pirmyn, pasirėmę genijų mintimis ir jasias beplėtodami. Oi daug, daug aukų reikalauja mokslas!

Ir iš visa to gema didelės, svarbios mokslo knygos, mokinančios sulyginamai menką žmogų valdyti nesupančiojamus gamtos gaivalus.

Bet ar-gi to gana? Ar tuo jau ir pasitenkinti reiktu? Ne, ir šimtą syk — ne!

Juk storosios, svarbiosios knygos, parašytosios sunkia mokslininkų kalba, tederą vien tik mokslininkams. Jos nesuprantamos, neįmanomos, neįkandamos platesniems žmonijos sluogsniams, prastiems žmoneliams — liaudžiai.

Kun. Jonas Balvočius - Gerutis.

Bet juk ir liaudis turi pilną teisę pažinti genijų mintis, pažinti mokslą ir juo naudotis.

Tiktai toji visuomenė, kurios liaudis bus mokslo žvilgsniu kuoaušščiausiai pakilusi, kurios liaudis visušviesiausia, tik toji visuomenė gali būti įsitikrinus, kad ji nežlugs, kad ji gyvuos, tarps ir stovės kitų priešakyje.

Vienok pati liaudis negali pasisemti peno iš mokslo šaltinių, nes tie šaltiniai jai esti dažnai nepasiekiami, neprieinami.

Ir štai yra žmonių, kurie, turėdami šviesaus proto, kad gali pažinti mokslą iš pirmųjų, grynų, nedrumstų šaltinių, imasi tarpininkauti tarp mokslo ir liaudies. Jie — kaip sakoma — populiarizuoja mokslą, t. y., prieinamai, suprantamai nupasakoja apie mokslo dalykus, taip kad kiekvienas, turįs gerų norų, gali mokslą suprasti ir jo įgyti.

Tai tikri liaudies prieteliai, rupinantįs liaudies švietimu ir gerove.

Bet nevysi tegali tokiais tarpininkais būti, tam reikia didelės Dievo dovanos, gabumų.

Jau nebe nuo šiandien žinoma, kad žmogus yra labiau palinkęs į pikta, nekaip į gera.

Tatai nenuostabu, kad — kaip dažnai atsitinka — ir patį mokslininkai, ar iš piktos valios, sekdami savo palinkimus ir užgaidas, ar ir nenoromis, savaip nušviečia mokslą ir savais, neteisingais keliais stengiasi jį pirmyn stumlioti.

Jei taip buna su mokslininkais, tai ką-gi bekalbėti apie tuos mokslo tarpininkus — populiarizatorius, kurie, semdami iš drumstų šaltinių, dar labiau sudrumsčia mokslo žinias ir jas, it tikrą mokslą, skleidžia žmonėse, suvedžiuodami juos, skelbdami savo nieku neparemtus, tiesiog iš piršto išlaužtus prasimanytus, lyg švenčiausią tiesą.

Tuo didesnė garbė ir didesnis nuopelnas, tų kurie tik tiesą teskleidžia ir vien tik jai tetarnauja.

Kaip tik tokiuo pas mus ir buvo a. a. kun. J. B a l v o č i u s, rašęs prisidengęs G e r u č i o slapyvarde.

Jis karštai pamilo tiesą ir visą savo amžių nenuildamas tarnavo jai ir dirbo del jos.

Turėdamas šviesų protą, sėmė jis mokslo žinių ir skleidė tasias žinias liaudyje. Jis pats tai sako vienoje¹⁾ savo knygoje:

„Troškau visuomet šviesti savo brolius Lietuvius ir Zemaičius. Tegu ir nėra bado su lietuviškomis knygomis, visgi neturime jų nei pusės kaip kitos tautos. Aš misliju, manąją ne tik nepavodysiant, tečiau padėsiant tulam dasižinoti apie tą, ko nežinojo ligšiol“...

Visi gali jį suprasti, nes turėjo didelį gabumą - talentą lengvai, visiems suprantamai prakalbėti ir sunkiausių dalykus lengviausiu būdu išaiškinti.

Gerutis, matyti, gerai suprato savo kaipo populiariatoriaus, uždavinį. Tai aišku kad ir iš šitų žodžių:

„Tiesa, astronomija, arba mokslas apie žvaigždes - kaip ir kiekvienas mokslas - nėra lengvas, bet mes pasirūpinsime viską išguldyti čia kiek begalint prieinamai, kad sena sodžiaus bobutė galėtų suprasti. Meiluti skaitytojaul skaityk šią knygą atsidėjęs, o perskaitęs tu pavirsi į žvaigždžių žini, kitaip pasakius, liksi sodžiaus astronomu. Tatai bus tau garbė! Bus ir dvasiška nauda, nes tas mokslas pakels tavo sielą prie To, Kuris visą pasaulį padarė vienu žodžiu ir Kurs stebuklingai jį rėdo“.

Kun. Geručio raštai skaitosi taip sklandžiai, lengvai, maloniai, kad, rodos, nei nustoti skaityti negalėtum! Daugybė juokų, palyginimų, keistų ir juokingų išsireiškimų. Taip kad ir rimtus dalykus beskaitydamas, žmogus visai nuobodulio nejauti, ir daugelis tų išsireiškimų lyg smigte išminga skaitytojaus omenėn.

Kun. Gerutis daug parašė per visą savo gyvenimą. Man teko susekti apie 20 jo parašytų knygų ir knygelų, butent:

1. Iš vakarės gret Lemano ežero. *M. Moravskio*. Vertė *Gerutis*. Shenendoah, Pa 1906.

2. Moterystė ir šeimyna žiurinti šiedvi iš pilozopijos kertės. Vertė iš vokiečių kalbos *J. Gerutis*. Shenendoah, Pa, 1908 m.

3. Nekaltystė žiurinti jon iš pilozopijos kertės. *J. Geručio* versta iš vokiškos. Shenendoah, Pa. 1907 m.

4. Sodžionių Teologija. Parašė *Gerutis Sh.*, Pa. 1905 m.

5. Apeigos Rymo Katalikų Bažnyčios. Parašė *J. Gerutis*. Sh., Pa. 1908. 1-oji laida.—3-oji laida. Kaunas 1915

6. Pamokslai be kunigo. Parašė *J. Gerutis*. Sh., Pa. 1906.

¹⁾ „Šiapus ir anapus grabo“. Chicago. Ill. 1903 m. pusl. 180.

²⁾ „Sodiečių dangus“. Kaunas, 1909 m. pusl. 7.

7. Šia pus ir anapus grabo. Amžinastis. Parašė J. Gerutis. 1-oji laida: Chicago 1903. 2-oji laida: Shenandoah, Pa. 1908.

8. Meilės paminklas J. Geručio versta ir Vetzelio. Kaunas 1908.

9. Nuomonės Garbenio, jo giminaičių ir prietelių. Parašė kun. J. Gerutis pagal E. Duplessy. Dalis I ir II ¹⁾ Kaunas 1912.

10. Mirties akyvaizdoje. Vertė iš prancūzų kalbos kun. J. Gerutis Kaunas 1913.

11. Sodiečių dangus. Pagal K. Flammariono. Parašė kun. J. Gerutis Kaunas 1909.

12. Sveikata. Iš vokiečių kalbos vertė kun. J. Gerutis. Kaunas 1907.

13. Zoologija, skiriama sodiečiams. Parašė J. Gerutis pagal Brehmo. I t. Zveris, Seinai 1912. II t. Paukščiai, Seinai 1913.

14. Paklydeliai. Parašė J. Gerutis. Shenandoah Pa 1907.

15. Susiskaldėliai. J. Geručio apysaka. Shenandoah Pa 1908.

16. Krylovo pasakos. Iš rusiško proza persakė J. Gerutis. Tilže 1902.

17. Pasaulio įkurimas. Iš vokiško vertė J. Gerutis Kaunas 1907.

18. Kunigo giminė. Parašė J. Gerutis. Shenandoah Pa 1907.

19. Jonukas Karklynas eina Lietuvos pažintų. Parašė Prietelis Shenandoah Pa 1904.

Viso labo bus tai apie 3500 spaudos puslapių. Retas lietuvių yra tiek prirašęs.

Jei pažvelgsime į Geručio parašytasias knygas, tai pamatysim kad jų dauguma yra tai vertimai iš kitų kalbų, arba nupasakojimai sulyg kitų rašytojų veikalų.

Vienok tai neiek tiek nemažina kun. Geručio nuopelnų. Jei jis ir vertė, arba nupasakojo, tai nesilaikė vergiškai tų rašytojų, bet paėmęs mintį, išreikšdavo ją taip, kaip tik geriausiai galima išreikšti lietuviškai ir taip, kad visi, net „sena sodžiaus bobutė“, suprastu. Visus dalykus perkeldavo mūsų lietuviškon dirvon, taikindavo prie mūsų sodiečių gyvenimo ir mūsų sodžiaus apystovų. Tokio „gerutiško“ lietuvinimo pavyzdžių galima net rieškučiomis semti iš Geručio raštų. Paimkime kad ir sakmę: Didžponis²⁾, kame rusų teisėjas paversta Lietuvos vaitu, rusų teismas—mūsų valsčium (sielska) ir t. t.

Budamas kunigas, Gerutis, labiausia rūpinosi žmonių sielos stoviu, sielos išganymu. Jisai, nuolat susidurdamas su žmonėmis, gerai tēmijo, kad mūsų žmonės daug

¹⁾ Iš šito veikalo da straipsniu: „Ar aš turiu dušią“? ir „Žemės amžius“ buvo išleista atskirom brošurėlėm. *Red.*

²⁾ Krylovo pasakos. Tilžė 1902. pusl 147.

tikėjimo paslapčių arba visai, nesupranta arba klaidingai supranta, kad mūsų kaimuose kai - kur ima siausti tikėjimo atšalimas, kad tam tikri klaidintojai skleidžia neapykantą viso to, kas krikščioniška, katalikiška. Todel ir nenuostabu, kad dauguma—kuone $\frac{2}{3}$ visų kun. Geručio raštų, gvildena tikybinius klausimus, gina tikėjimą nuo priešų užpuldinėjimo ir stengiasi sutvirtinti tikėjimą žmonių širdyse.

Be grynai tikybinių klausimų, kaip galima buvo pamatyti jau vien iš jo raštų sąrašo, kun. Gerutis supopuliarizavo ir šiaip daug mokslo žinių: iš astronomijos, apie pasaulio ir žvaigždžių sutvarkymą, apie pasaulio atsiradimą ir išsirutulojimą, apie žmonių sveikatą, apie žvėris ir paukščius ir t. t. Yra ir keletas apysakaičių.

Paskutiniuoju kun. Geručio veikalu, kurį jis parašė lyg nujausdamas, kad mirties dalgis netrukus nukirs ir jį, yra—„Mirties Akyvaizdoje“. Tos knygos prakalboje randame šiuos žodžius:

„Turiu 70 metų. Amžiaus gale kaip tik pritinka rašyti apie Mirtį. Jaunas netiki veikiai miršias, nemėgsta kalbėti apie tokius dalykus, tuo labiau nemėgsta rašyti. Bet nieko nepadarysi, laikui atėjus, visiems reikės skirtis iš šio pasaulio“... ¹⁾

Parašė šį veikalą ir padėjo plunksną: laukė mirties. Ir mirė taip sunkiais mums visiems laikais. Mirė, persiskyrė su šiuo pasauliu, bet nemirė jis lietuvių širdyse. Jo nuopelnų neužmirš lietuviai, jo atmintis neišdils žmonėse.

Neužmirškime ir mes jo! Pagerbkime šviesią kun. J. Balvočiaus - Geručio atmintį skaitydami ir platindami jojo raštus!

Nenuilstantis plunksnos darbininke ir didelis žmonių drauge, tebunie tau lengva sieroji Lietuvos žemelė! ...“²⁾

2. II. 16.

B. Kasaitis.

¹⁾ „Mirties Akyvaizdoje“, Kaunas 1913. pusl. 3.

²⁾ Pilnai J. Geručio charakteristikai trūksta biografiškų žinių. Butu geistina, kad p. Kasaitis pagamintu „Ateičiai“ dar antrą straipsnį apie Geručio gyvenimą, veikimą, būdą ir t.t. Redakcija butu gerb. autoriui labai už tai dėkinga.

ŠVIESOS KELIAI.

(Iš Em. Bougaud'o raštų).

Mokytojas. Palaiminti, kurie tiki!

Mokinys. O taip, palaiminti, kurie tiki! Bet pasakyk man, meldžiamasis, ką turiu daryti, kad įtikėčiau. Štai jau seniai, kaip jieškau tikėjimo, ir negaliu jo surasti. Kurgi jis yra? Ar žinai į jį kelią?

Mokytojas. Žinau ir nurodysiu jį tau. Buki tik drąsus, meiluti. Kam pradeda tamsa igristi, jau jis nebe jos valdžioje. O kas prarastosios šviesos trokšta, jau beveik yra jos vertas.

Mokinys. Sakyk Tamsta greitai. O jei pats turi tikėjimo dovaną, suteikk jos ir man, nes daug esu prikentėjęs. Seniai abejonė mane kankina. Daug skaičiau, ilgai tyrinėjau ir nieko nepasiekiau. Tiek yra visokių kita kitai priešingų tikybių, o kiekvienoje tiek tamsybių ir paslapčių, jog beveik pamečiau viltį besurasti kuomet nors tiesą.

Mokytojas. Kaip gaila man tavęs, kad per tiek laiko buvai abejonės auka. Tečiau kiek vilties manyje gema, regint tave kenčiant delei to, nes man aišku, kad jei dar nesi pasiekęs tiesos, tai tik delto, jog kelyje klydai! Manei, tikyba par-eina nuo proto, nuo mokslo, nuo ilgų ir gilių tyrinėjimų. Tik pamastyk. Jei tikyba butu proto ir mokslo dalykas, tai ar nematai, kad ji butu neprieinama daug kam. Sakyk kasgi butu, su mažulėliais ir varguoliais? Arba su jaunais, kurie miršta gyvenimo žiede, neatsiekę pilno protinės jėgos išsirutulojimo, o taipgi su begaline moterų daugybe, kuriomis, be abejo Dievas suteikė lygų protą, o kartais ir gėnijų, tečiau šale to jas dar augštesniais privalumais apdovanojo: širdies kilnumu, motinystės didenybe, angeliška mergystės skaistybe; nejaugi ir jos metę savo augšto pašaukimo darbus, turētu pasišvesti sunkiam tiesos jieškojimui. Argi iš čia neiškiltu nauja dvasios aristokratija? Tie, kurie visko turi: proto, laiko, turto, lengviau prieitu Dievą, lengviau ir visiškiau Jį pasiektu! Mažulėliai, varguoliai, darbininkai neįstengtų pasikelti į dangų! Panašus manymas tiesiog žadina manyje pasibiaurėjimą. Dievas turėjo mums suteikti trumpą, lengvą, paprastą, visiems prieinamą būdą susivienyti su Juo. Tą gi vienybės ryšį tarp Jo ir mūsų ir vadiname tikyba.

Mokinys. Taip. Bet koksai gi yra tas lengvas ir paprastas budas Dievą prieiti?

Mokytojas. Jų yra keletas, labai paprastų ir lengvai prieinamų, nes Dievas norėdamas, kad visi žmonės surastu

tiesa, nesigailėjo jiems tikybos pažinimo būdų. Bet iš karto pradėkime nuo visų gražiausio ir neapviliamo. Ar atmeni ką tau esu sakęs apie svarbiausią tikybos esybę, kaip žmogaus ryšį su Dievu?

Mokinys. Taip, toji mintis labai man patiko. Ligšiol tikybą visados laikiau priverstinu garbinimu Dievo, kuriam toji mūsų pagarba net maž terupinti. Regėjau joje tik priedermę, nekeliančią žmogaus dvasios, neteikiančią jai jokio kilnesnio jausmo. Tavoji mintis mane linksmina. Ji man rodosi aiški. Tikyba yra susitikimas Dievo ir žmogaus, susitikimas jų širdimi. Dievas ir žmogus tai dvi esybi, arba geriau dvi meili, kuriedvi eina prie viena antros. Susitinka tikyboje; ši patenkina šventą patraukimą, kokį juodu turi prie vienas antro. Tai suprantama ir kilnu.

Mokytojas. Gerai! Bet jei taip, jei tikyba yra susitikimas žmogaus su Dievu širdimi, tad argi pats nematai tikro į ją vedančio kelio. Jei nori į tą šventyklą pataikyti, palik protą, pasiimk tik širdį. Palik savo gėnių, mokslą, pasiimk tik meilę. Belsdamas į duris nesakyk: „noriu matyti“, bet „noriu mylėti“.

Kitaip sakant, jei trokšti tą saldų ir gilų tikybos ryšį su Dievu užmegsti, mesk bergždžius priekaištus, o stengkis labiau mylėti. Meilės lašas šyrdyje daugiau suteikia šviesos, kaip šimto tomų perskaitymas. Meilės lašo užtenka kiekvienai abejonei prašalinti, kiekvienam rukui išsklaidyti. Juk žinai koks yra ypatingas meilės dėsnis? Apsupa mylimą dalyką šviesumu, nuo kurio viskas bėga. Myliu: viskas gėsta, viskas nusotojo grožės; lieka tik mylimas dalykas, kurs viską atstoja.

O sklaidant rukus ir šešelius, meilė vienkart skverbiasi klaurai ir į pačias paslaptis. Atjaučia jas, atspėja. Stebiesi kad taip didis Dievas glaudžiasi prie taip mažo žmogaus; kad jaučiasi su juo laimingas; kad prakartėje užgimė; ant kryžiaus mirė. Protas ištikrųjų gali stebėtis, bet ne širdis, nes ji sugėba tą pat padaryti, jei tik myli. Meilė vienkart yra didžiausias švietėjas ir visagalys darbininkas.

Mokinys. Tai reiškia jei mylėčiau, galėčiau įtikėti.

Mokytojas. Žinoma.

Mokinys. Bet kaip Dievas mylėti? Jis taip augštai, taip toli, taip nepasiekiamas! Prisipažinsiu, kad tas krikščionių lupose žodis visados man rodėsi tik tuščias skambesys.

Mokytojas. Kad pažintum Dievo tikrąją ir saldybę, mylėk visą, ką tik iš Dievo žinai, visą, kas iš Jo tavyje užsiliko, nes nemanau tave esant taip nelaimingą, kad nieko, kas yra Dieviška, nebutu užsilikę tavo sieloje. Jis yra tiesa; mylėk

tiesą. Jis yra teisybė; mylėk teisybę. Jis yra skaistybė; mylėk skaistybę. Jei tik syki atsistosi ant tos atkalmės, tai be vargo, be pastangų, pačiu tik sunkumo veikimu tikybės glėbin nuslinksi.

Tečiau reikia tau čia pasakyti aiškesnis ir praktiškesnis žodis. Sakaisi, negališ Dievą mylėti, nes jis peraugštai, pertoli, perdaug didis; mylėk žmogų, Jo sutvertą kūdikį, tą kurs neaugštai ir netoli, kurs nėra didis. Mylėk tarną, kuris tau batus valo, vartininką, kuris tau buto raktą paduoda, kiemsargį, kuris prieš tavo slenkstį gatvę šluoja. Negali prie Dievo šv. kojų prisiartinti savo lupų; priliesk jas prie pažemintų ir sopulingų varguolio rankų. Tark sau: „Jieškau tiesos ir nerandu. Darysiu gera. Visomis jiegomis stengsiuosi tai daryti. O tada viena iš dviejų: arba yra Dievas, kurs ir atlygins man, atsiųs laukiamąją šviesą, arba jo nėra...“

Mokinys. Ne, tai negalima. Dievas yra, butinai neužginčijamai. Kitaip visa, kas yra gera, butu svajonė, dorybė—sapnas, sąžinė—apgaulė. Tik piktadariai butu tiesą pasiekę!

Mokytojas. Gerai kalbi, meiluti; tavo siela teisingai tai nujaučia. Taip, Dievas yra. Ir kaip tik pradėsi gera daryti, su tavimi taip atsitiks, kaip kadaisiai Francijoje su garsiu Ispanijos pasiuntiniu Donoso Cortés'u, kurs iš jaunystės abejojimų ir netikybės staiga taip augštai pamilo tikėjimą, kad net liko jo apaštalų. Paklaustas, koku budu išblaškęs abejones, kurios per tiek laiko temdino jo galingą protą, atsakė: „Tikrai nei nebežinau; tik vieną prisimenu: kad niekados nepažvelgdavau į varguolį nepamastęs, jog jis man lygus ir brolis“.

O jei nori kito pavyzdžio, su tavimi atsitiks panašiai, kaip su šv. Vincentu Pauliečiu. Kaip tik jaunystėje jo tikėjimas susviravo, instinktas, kurį mums visiems Dievas duoda, kad galėtumėm šviesą surasti, pastumė jį prie gailiaširdystės. Lyg butu sau taręs: Viskas tikėjime yra tamsybė, paslaptis. Trejybė—paslaptis, Išikunijimas—paslaptis, Atpirkimas—paslaptis. Bet ne paslaptis varguolis, be globos našlaitis, karštligės deginamas ligonis. Tai ne paslaptis, jog tie, kurie verkia reikia raminti, alkani penėti, pliki pridengti; ne paslaptis, bet aiškiausia šviesa yra gailiaširdystė, auka, savęs išsižadėjimas, pasišventimas. T i k ė j i m a s — p a s l a p t i s, b e t n e p a s l a p t i s m e i l ė. Todėl pulsiu meilės švieson, kad praregėčiau tikėjimo tamsoje. Tuo tai budu šv. Vincentas Paulietis nuveikė abejonę, panašiai ir tu ją apgalėsi.

Mokinys. Tai šis yra tavo neapviliamas budas: mylėti Dievą ir visą, ką tik iš Jo žinome: tiesą, teisybę, skaistybę.

dorą; mylėti žmogų, kaipo Dievo tvarinį, o labiausiai mažulį, beturtį, vargdienį; mylėti jis—tai reiškia gerbti, šelpti, savo globoje laikyti, raminti, žodžiu—jam gera daryti. Ir tu tvirtini, kad kas taip darytu, tikrai atsiektu tiesą...

Mokytojas. Taip, esu tikras, kad taip butu. „Darbai gimdo meilę, tikėjimą.“ Šitaip elgdamasis netik apskritai atsirasi religiją, bet jei yra tarp jų viena, kurią Dievas griežtai apreiškė, tai ją butinai atsieksi.

Mokinys. Vadinas tavo augštasai pagražinimo sielų prie Dievo budas, tai papračiausis patarimas: *G e r a d a r y k i t e!*

Mokytojas. O ką? ar jis tau keistai atrodo?

Mokinys. Anaipol, labai džiugina mane, ir prisipažistu, kad jei tik įsitikrinčiau jog tikrai šis yra į tikėjimą kelias, beabejo likčiau krikščionis. Ar bėra kas gražesnio ir prakilmesnio? Gera daryti! Buti apsiaustam doros kvėpavimu! O gyvenimui baigiantis, perbėgus mintimi laiką, kurio nebepagražinsi, tarti sau: „Nuolat vargino mane neramumas; gal sunkiai ir daug kartų nusidėjau; bet visgi, rodos esu bent truputį gera padaręs!... Nepalieku savo vaikams tokio vardo ir tiek laimės, kiek norėtu mano tėviška širdis, bet niekas neišplėš jiems tos paguodos, kad jų tėvas buvo garbus žmogus“ Tos mintys mane jaudina. Atsiekia tai, kas manyje yra prakilniausia, skaisčiausia, giliausia. Įstikrųjų niekai yra sveikata, niekai turtas, niekai mokslas ir garbė. Vienas tik pasaulyje daiktas yra vertas žmogaus pastangų, atitinkas jo didybei, — tai pastanga gyventi ir mirti garbiu žmogumi. Bet ar tikras esi, kad to užtenka tiesai atsiekti?

Mokytojas. Visai tikras. Tik reikia gerai suprasti, ką reiškia „gera daryti“. Štai geras, teisus, doras žmogus; jis myli žmones, šelpia nelaimingus. Ką jis daro? Jis sparną sau taiso, kurs nuneš jį prie šviesos. Bet vienkart tasai pats žmogus kai kada prisileidžia neteisybės; apkalba konkurentą, arba klastingai jam kenkia; prieš neapkenčia; jo silpnybe naudojasi: ką jis daro? Jis riša sau prie kojos akmenį, kuris neleis jam pasikelti į augštį. Ar supranti tai?

Nes „kiekvienas, kurs bloga daro, sako Kristus nekenčia šviesos ir neina prie šviesos“ (Jono 3, 20). Vadinas, norint prieiti šviesą, reikia bent dvasioje išsižadėti nedorybės, ir širdy sužadinti pasiryžimą gera daryti. Bet ir tokių pasiryžimų negana. Esi, pav. geras, teisus, taikus; tai jau nemažas prie Dievo žingsnis. Tečiau tuo nesitenkink. Eiki toliau. Klausimas ar tavo širdis skaisti? Tiesa yra lyg rasa: norint ją skaisčia išlaikyti, reikia į gryną indą rinkti. Išidėmėk didžius žodžius, kuriuos kasnedėl giedama: *Natus ex Maria Virgine—*

„Gimė iš panos Marijos“. Dievas sielose tikrai taip ir gimsta, kaip kad buvo užgimęs Nazarete. Jis yra skaisčiausios širdies vaisius.

Mokinys. Tai suprantu bet, drebu supratęs.

Mokytojas. O vienok ir Platonas¹⁾ tą patį pasakęs: „Ko reikia kad Dievą pamatytum? Reikia būti skaisčiam ir numirti“. Trokšti šviesos. Nestatyk ant kelio storos, nepermatomos skerspainės. Kitaip užėjusi šviesa užtiks skerspainę ir atsimuš į ją. Prirengk šviesai gryną krikštolą, gražų permatomą stiklą. Užeis šviesa, kiaurai persismeigs ir viską apšviesdama pasiliks. Sielai Dievą regėti labai trukdo kuno pajautimai. Jie reikia skaistinti kad nevirstu skerspainėmis.

Mokinys. „Skaisčiam būti ir numirti“...

Kame Platonas surado taip prakilnius žodžius. Jie Evangelijos lakštuose galėtu spindėti.

Mokytojas. Taip, bet visgi čia truksta vieno žodžio, kad pasakymas būtų visai teisingas. Reikėjo pasakyti: „Nusižeminusiam ir skaisčiam būti ir numirti“. Nusižeminimas, skaistybė, artimo meilė—tai tikros trys deivės - gracijos. Jų negalima nuokita kitos atidalinti. Jos dieviškai yra sujungtos. Viena prie kitos veda. „Kas daro gailiaširdystę, prieina šviesą“. Tai artimo meilė veda prie tiesos. „Palaiminti skaisčios širdies, nes jie Dievą regės“. Vadinas skaistybė irgi veda prie šviesos. Gal nori jas regėti kruvon sujungtas? „O, kaipgi graži šviesoje skaisti Dievo bijančiųjų giminė!“ Štai sujungtas nusižeminimas, skaistybė, artimo meilė, išvien neša sielą tiesiog dangun prie Viešpaties.

(Toliau bus).

Sulietuvino Juozas Ja-nis.

ATEITIS.

Kodel man nun bėda

Lengva, kaip mintis?

Nes akyse stovi

Šviesi ateitis.

Kodel man negraužia

Ašaros širdies?

¹⁾ Garsusis graikų filosofas.

Sieloj svajonėlė
Tuoju pražydės.
Neju galiu džiangtis
Aš laime guvia?
Oi ne! Aš kariaunu,
Vien guodžiu save.

18. III. 15.

Matas Gojelis.

JAUNAM POĖTUI.

Poėte pradėdas nenusiminki,
Kad kritikai tave šaltai sutiko,
Kad ne visiems iškart tu patinki,
Kad tuoj tau nepina garbės vainiko.
Nereikalauk, kad vožtu tau kepurę,
Kad genijus tuoj taptum numylėtas,
Kad tau tuoju pavestu laivo bure,
Sušuktu kad visi: „Šitai poėtas“!
Kaip kirminas tu šliaužk augštyr išlėto,
Tavieji siekiai kliutis tesuardo;
Pigiai vainiko laurų nieks nemėto.
Per triusą tik sulauksi gero vardo.

14. V. 15.

Matas Gojelis.

ATSIMINIMAI.

(Skiriu dr-gei M. N.)

Buvo tai dienos mums... Daug kart vaidindavo
Salėj moksleivių gražiai išpuoštoj,
Muzika grodavo, širdis gaivindavo...
Gera mums budavo toj valandoj!
Budavo vaikščiojom mes šnekučiuodamies
Sodno takeliais antrakto laiku,
Liepų plačiųjų lapeliai bučiuodamies
Pasakas šlama mums einant taku.

Budavo žvaigždės augštybėj mirgėdamos,
Laimina mūsų meilius žodelius;
Tasyk širdelės greičiau vėl tvinksėdamos
Troško atrasti laimužėn kelius.

Budavo muzika širdis pasotina
Tonų minkštučių pasiuntus bangų,
Supa lyg vygėje kudikį motina,
Dvasiai suteikia ne žemės jiegų.
Pamenu, miela svajoti mums budavo;
Miela, kai purpure gėso diena,
Kai paskutinis akordas pražudavo
Sodno gelmėj, lyg kad girioj daina...
O gi dabar kas begroja toj salėje?
Kas tenai gėris akordais gražiais?
Kas ten tvirtėja meilingoje galėje?
Kas tenai kalbas po medžiais didžiais?

R-kiai. 1914 m.

Meirunas.

Dar vienas karas.

Kad jau karas tai karas.... kur tik pažvelgsi visur
pamatysi kariautojų gaujas; kur tik paklausysi; visur išgirsi
apie karą kalbant.

Karas buvo senų - senovėje; jis ir dabar tebėra.

Pastaruoju laiku vėl tapo gamtoje pastebėtas baisusis
karas. Bet tame kare tik viena kariautojų pusė yra žmonės.
Tiesą pasakius, tai visai ne naujas karas, bet dėl nepaprastų
priemonių ir švelnaus kariavimo budo, jis tęsiasi nuo senų se-
novės ir tik pastaraisiais laikais virto, kur-kas atkaklesniu.

Yra tai karas su didžiausiais, amžiniais žmonijos ir ap-
lamai viso sutvėrimo priešais—m u s ė m i s, b l u s o m i s ir
u t ė l ė m i s. Apie pastarąsias čia nekalbėsiu, nes daug jau
buvo rašyta jų, kuriems jos gerokai įkirejo. Neseniai ir „Da-
bartis“ agitavo prieš jas, tai nėra ko nei kartoti.

Kadangi vasarai atėjus mus dažniausiai kankina musės,
o kartais ir bluselės užsimano ištirti mūsų kraujo skonį, tai
ir norėčiau gerbiamų skaitytojų dėmesį atkreipti į tuos mūsų
priešininkus.

Pradėsiu nuo musių. Jos pasinaudojo savo landumu, be-
gėdiškai, nei kviestos nei prašytos, įsibrovė į naminių uki-

ninko gyvenimą ir apsigyveno čia kaip įnamės. Greit susigyveno ir pradėjo dalintis su mumis: ir butu, ir valgiu, ir guoliu visai dovanai, nesakydamos nei ačiu už visas gerybes. Tik kartais ar tai iš nuobodumo, ar iš pykčio pazirzia palubėje darydamos įvairius ratilus, kurie, žinoma, gali būti reikalingi nebent poetukams be paliovos čiulpiantiems pieštuvėli, kad paskui „dainuoti“ apie „paukštelių čiulbėjimą“, „muselių zirzėjimą“.

Nežiurint į tai, ar tai paprasta virtuvės muselė, ar iš augštesnės sparvų giminės,—jos visos tur vienokių, privalumų, į visą jos žiūrį per vienokius akinius, ar tai butu Kuni-gaikštis, ar garsus artistas - muzikas, ar lietuviškas šiupinys, ar pieno stiklinė, prie visų jos prislenka, visiems padeda praleisti laiką ir sugeba be jokio skirtumo kiekvienų pasinaudoti. Jos viską dalina į dvi rūši: geriausioji rūšis tai valgomieji, o antra rūšis nevalgomieji daiktai.

Toks tai yra pozitivus musės apibudinimas; tečiaus yra ir negativus, turįs kur-kas artimesnį sąryšį su mums pačiais.

Nes nuo to laiko, kaip tik sutiko musė—pirmąjį žmogų, tuojaus paskelbė jam karą, kurs bepertrukio tęsiasi ligšiol. Koliojam, apkalbam muses, kad „visai nereikalingas Dievo sutvėrimas“, statome įvairius-įvairiausius sląstus, gaudome rankomis, tinkliukais; išrandame įvairių skįstimų, poperėlių su parašais „Galas musėms“ ir t. t., bet viskas per niek: jos kaip kankino mus, taip ir ligšiol tebekankina—niekas negelbsti.

Sugebėjome Lietuvos miškuose išnaikinti lokius, barsukus, išvijome tolyn į šiaurę vilkų gaujas; bet musės pas mus vis dar tebevyrauja, stipriai laikosi užimtose vietose ir daryk žmogus ką nedaręs, bet jų neištengem išnaikinti bei išvyti į kurį nors vėją. Nuostabu, kad niekas joms nekenkia: visus naminius gyvulius tankiai aplanko įvairios epidemijos, kuriose daug jų nugaišta. Žmonės dreba prieš įvairias raupų, choleros, šiltinių epidemijas, o muselės ramiai jas pasitinka, nes joms nekenkia tokie „niekniekiai“, nėra joms žinoma nei neurastėnija, nei dantų skaudėjimas, nei nervų suirimas,—sveikos kaip branduolėliai, o atkaklios biaurybės, kaip Azijos rainiai. Sunku, ... o labai sunku! iškrapštyti muses ar kur nors išvežti, kad jų nusikračius.

Zingeidumas nežemiškas, net žingeidesnė kaip senmergė, akiplėšri kaip apdraudimo kontorų agentas; visuresanti ir namie ir barščiuose ir piene ir laukuose ir miškuose, vienu žodžiu, kur tik nueisi, ten sutiksi zirziančią ir atakuojančią mus iš visų pusių musele. Miegi—musė įsitįžusi lenda tau į nosį,

tai į ausį, neatstodama, kol neišbudina; rašai ar eiles, ar kritiką, ar laiškelių savo širdužei ir čia prakeiktoji musė neduoda ramybės tupdama tai ant rankos, tai ant veido tarytum stengiasi supikdyti; klausai koncerto—salėje tylu—tyliausia,—šoko muselė nuo sienos ir tiesiai zimbria į tave, nesusilaiko ir taukšt, papuola į ausį, užkaukdama savotišku tonu, nebesusilaikai, griebi už ausies, bet musės ir pėdos ataušo, nēr.

„Išspruko, kad ji kur galą gautu“, sumurmi už toki jos nemandagų pasielgimą.

Zmogus—pergalėtojas krokodilo, liuto, rainio,—prieš musę turi nusileisti ir su gėda prisipažinti, jog, tame žygyje, tai visai bejiegis.

Tas baisusis karas tęsiasi tukstančius metų, tečiaus turi įvykti kova pakreipianti laimėjimą ar vienon ar kiton pusėn, nes jau perdaug aišku, kad toliaus taip negali būti. Ligšiol tik vienai viena muselė kovojo prieš mus, o dabar jau pasikvietė talkon uteles, blusas, cholera, tymus, šiltinės ir kitas „kvarabas“. Toki tat sąjunga drąsiai stoja prieš mus. Musės kuopuikiausiai atlieka oro laivyno rolę, epidemijų platinime. Vėjo greitumu ligų bacilas nuneša iš vienos šalies į kitą, kame mēto jas tarsi bombas, kurios plysdamos užkrečia visą kraštą, atnešdamos baisių nuostolių. Kur nenušliaužia pestininkų - utelių pulkai, kur nenustrakatuoja lengvoji bluselių „raitarija“, ten lakunė - muselė visai nepatėmyta žaibo greitumu nuneša įvairių užkrečiamųjų ligų bacilų.

Trijulė santarausių - blusų - utelinė pavirto smulkio-
mis susivienijusių batarėjomis ir paskelbė mums žutbutinį karą; tai-gi dabar mūsų pareiga stoti drąsiai su ja į kovą, ir tebunie galas ar jai ar mums; nenusiminkime, šiokių ar kito-
kių būdu turime ir tą gal paskutinįjį karą laimėti.

Daktarai jau seniai patėmijo, kad baisios ligos, kuriomis daugiausia miršta žmonių, butent: cholera, maras, rauplės, tymai ir kitos, yra atneštos į mūsų kraštą iš tolimų šalių, tų pačių mūsų, kurios ir dabar platina tas ligas. Tą darbą jos atlieka dvejopu būdu.

Musės kuną dengentieji plaukeliai labai palengvina išnešiojimą kenksmingų baktėrijų. Kaip augščiaus minėjom, musės organizmui jokios baktėrijos nieko nekenkia. Ačiu tai ypa-
tybei musė ramiai be jokio pavojaus sveikatai ēda sau choleros, maro, tymų, šiltinių bacilas ir panašius skanumynus. Maža to—musės kune, kaip iš viršaus, taip ir viduryje esama begalinės daugybės įvairių duobučių, kuriose jaunos ir silpnos bacilos išauga, sustiprėja, virsta tikromis, pasirengusiomis, progai pasitaikius, užpulti kiekvieną organizmą, žinoma išskyrus musės.

Dabar pažiūrėkime, kaip musės veisias ir platinas? Jų visumą, tyrinėjo garsusis gamtininkas Kelleris, kurs per ilgą laiką patyrė, kad per vieną vasarą iš vienos musės gali privisti du milijonu muselių.

Kuo ir kaip minta tokios daugybės musių? Dažnai nubudusi ryto metą visuresančioji muselė, zimbia kur nors į sąšlavyną arba išeinamon vieton maisto pajieškotų; jai besitrinant po nešvarias vietas, dažnai užkrėstos kokios nors ligos bacilomis, žinoma, prie jos pukuoto kunelio prilimpa begalo daug tų mažulyčių ligos vabalėlių. Nubosta jai vienoje vietoje per dieną birbti. Sumano muselė aplankyti žmonių gyvenimus. Ir bežiurint atsiduria ar virtuvėje, ar valgomame kambaryje ir iš eilės pradeda po truputį ragauti įvairių valgių. Kartais per neatsargumą, o kartais galvutei apsvaigus, šmaukšt ir įlenda į kavą, į barščius arba taip į koki valgį. Gera jei atsargus žmogus, patėmijęs ta musės nelaimę, išpilia laukan užkrėstą valgį, o jei nepatėmija, tai labai tankiai atsitinka, kad drauge su tuo valgiu prarija ir choleros bacilas, kurios nieko nelaukdamos pradeda savo darbą.

Epidėmių metu labiausia reik saugotis tokių valgių, kuriuose prigeria musė paskleisdama begalinę daugybę bacilų; tai-gi valgomuosius daiktus reik nuo musių labai stropiai saugoti. Tam tikslui esama įvairių tinklelių, stiklinių ir metalinių užvožalų ir danktelių; be to reik žinoti, kad musės nepakenčia kiaurapučio.

Taigi, kad apsigynus nuo tų priešų ir drauge nuo epidėmiškų ligų, kuriomis dažniausiai mus užkrečia musės; reik visi namai kuošvariausiai laikyti, valgomuosius daiktus sudėti į spintas arba uždangstyti taip, kad muselės negalėtų jais naudotis. Kambarius kasdieną vėdinti ir valyti; tokiu tat budu išsigelbėsime nuo priešininko - musės, o drauge ir nuo epidėmių. Tai tiek apie muses.

Dabar papasakosiu apie blusas, kurios turbut ne vieną iš mus buvo užklupę, ypač pamėginusį keliauti per Lietuvą.

Gamtininkai mūsų paprastąją blusą vadina „pulex irritans“. Toji blusa tai antras pikčiausias ir įkyriausias pasaulyje mūsų priešininkas; ne vieną girdėjau pasakojant, kad jos esą „žydiškos“ kilmės.... Ištikruju-gi jų giminė yra toli nuo mus pietuose, Afrikos smėlynuose, bet neramūs gyvulėliai jau seniai atstrakatavo į mūsų kraštą. Visuomet alkani, kaip žiemos metu vilkai, neregėtai mažutėliai ir neapsakomai toli strakatuojantįs—tai antrieji mūsų priešininkai.

Kaipo musių sėbrės, blusos minėtoji koalicijoje labai naudingos ir reikalingos, nes jos tuomet darbuojasi, kuomet nuvargę muselės ilsis saldžiai sapnuodamos. Vadinas, blusos tai gana ištikimas musių armijos rezervas, nes ką musė dieną pradeda, tą visą pasekmingai užbaigia naktį blusa—jos pavaduotoja.

Aišku, kad mūsų priešai veda su mumis karą nesąžiniškai, nes nuvargęs žmogelis bekovodamas per ištisą dieną su musėmis, naktį ir-gi neranda ramumo, lengvoji blusų „raitarija“ neduoda jam nei valandėlės pasilsėti; tuojaus pradėdama ofensivą, o paskui jos traukia ištvermingi pėstininkų pulkai-utelės, nešdamos žmonėms neišvengiamą cholera, marą, šiltines ir t. t. . .

Iš to viso aiškiai matome, kad mums gresia labai didelis pavojus nuo tos trijulės santaros, todėl turime kiek galėdami stvertis ir stoti kovon iš paskutiniųjų, kad nebūtų mūsų šalelėj nei vienos blusos nei musės, kurios mus per amžius kankino. Laikas pakelti galvos ir nusikratyti tie visos žmonių priešininkai.

Gana jau musių, utelių ir blusų! Pripenėjome mes jas savo kraujui! Gana jau! Drąsiai paduokime viens kitam ranką — stokim į pasekmingą kovą ir padarykime galą tiems barščiu, pieno, ir alučio priešams - užkrėtėjams.

Tik drąsiai ar jiems, ar mums turi būti galas, nes ilgiau taip negali tęstis.

Neduokime save kankinti; gelbėkimės patys, nelaukdami, kad kas nors mus nuo jų išgelbėtų.

Mes, kurie išradome periskopus, teleskopus, kinematografą ir kitką. . . .

Mes, kurie. . . . (atsiprašau turiu baigti, mat už apikaklės bluselė pradėjo cigonėlį šokti ir mintį nutraukė).

Pasekmingai jums kovoti!

Pasiskolinęs iš „Kur. Poznański“ sulietuvino

Urvelis.

Kauno mokyklos.

Steigimu lietuviškų mokyklų Kaune pradėta rūpintis rugsėjo mėn. 1615 m.

Mokyklų reikalais, ypač dėl įsteigimo bendros visiems Kauno gyventojams gimnazijos, p. Banaitis buvo gavęs Kauno oberbürgermeisterio leidimą padaryti miesto dumoje susirinkimą

visų Kauno gyventojų—lietuvių, lenkų ir žydų. Lenkai ir žydai atsisakė tuo reikalu eiti su lietuviais išvieno. Tuomet vienii lietuviai pasirupino įsteigimu gimnazijos, kurion tuojaus ir prasidėjo įrašinėjimas moksleivių. Tuomet dar nėsant Kaune nei lenkiškų nei žydiškų mokyklų, įsirašė lietuviškon gimnazijon nemaža ir žydų su lenkais, kurie paskiaus įsikurus lenkų ir žydų mokykloms (žydai vėliau net ir savo gimnaziją įsistėigė), lietuviškosios nebelankė, o išsiskirstė po anasias.

Lietuvių pradinės mokyklos Kaune pradėjo veikti nuo spalio - lapkričio mėnesių, gimnazija atidaryta tapo lapkričio pabaigoj (23 d.)

Tokiu budu ligi gruodžio mėnesio 1915 m. Kauno mieste veikė 6 lietuviškos pradinės mokyklos su gimnazija ir 4 pradinės mokyklos artimesnėse Kauno apylinkėse—Karmelitų parapijos kaimuose: Petrašunuose, Vieškunuose, Amaliuose ir Girstupyje. Kiek vėliaus dar buvo įsteigtos pradinės mokyklos Slabadoje ir Karmėlavos par. Neveronių sodžiuje.

Pradinėse Kauno lietuviškose mokyklose mokytojavo ar mokytojauja mokytojos: ponios Apanavičienė ir Pikčiilingienė (atleistos); panelės: Virkutytė, Čalkytė, Lesavičiutė, Vasiliauskaitė ir Venslauskaitė; mokytojai: Puodžiukynas, Virelinskis, Jonas ir Pranas Banaičiai, Sliesoraitis, Juodsnukis (atleistas) Jonkaitis, Karklys ir Adomaitis.

Gimnazijoje mokytojauja: Pr. Dovydaitis (direktorius), kun. dak. Šova, studentai: S. Antanaitis, K. V. Banaitis, mokytojai: Naudžius ir Virelinskis (pakviestas vieton atleistojo Baltrušio), istorininkas A. Alekna.

Taip tatau besidarbuojant tėvynės gerovei šiemis abėjos lyties bei įvairaus luomo asmenims Kauno lietuviškųjų mokyklų gyvenimas šimet laimingai, galima pasakyt, pasiekė Sekminių švenčių per kurias mokiniai visai savaitei tapo paliausuoti nuo mokslo.

Pr. D.

Birželio 26 d.
per Sekmines.

IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO.

Krakenava. Daug kas virto kitaip, daug atmainų įvyko per tuos karo metus visoje Lietuvoje, taipgi šis tas atsimainė ir Krakenavos parapijos moksleivių gyvenime. Pirmiaus čia

buvo nemažas moksleivių būrelis, o dabar liko vos keletas: dauguma bailesnių išdumė Rusijon, o kitus paėmė karan. Nors mažuma ir jaunesnieji tepasiliko, tečiau nenusiminė, neužmigo, jautėsi esą moksleiviais ir kiek galėdami stengiasi parodyti, kad ir jų gyvenama bei galvojama. Štai šimet, vokiečių valdžiai leidus, surengė Velykų antrą dieną vakarėlį. Tai pirmas XX amžiuje Krakenavoje viešas pasilinksminimas. Vakarelis buvo surengtas mokykloje; kadangi butas neperdidelis, tai ir svečių negalėjo daug susirinkti.

Salė nors nedidelė, bet buvo dailiai išpuošta eglaitėmis ir vainikais.

Scena gana gerai buvo parengta, prie tokių aplinkybių labai sunku geresnė įtaisyti. Viskas darė malonų įspūdį.

Pirmiausiai buvo atvaidinta „Knarkia paliepus“. Gaila, kad tokį tuščią dalykėlį ir be jokio turinio jaunimas pasirinko vaidinti. Juoko visai maža, minties tapgi nematyti, ir į svečius jokio įspūdžio nepadarė.

Antru veikalėliu buvo „Degtinė“; čia jau kas kita ir pats veikaliukas turiningesnis ir atlikta buvo kurkas geriau, taip kad į žiūrėtojus padarė šokią - tokį įspūdį.

Paskui buvo dainos ir deklamacijos. Padainavo, keletą tautiškų dainelių mergaičių choras vedamas p-lės M. Juodikaitės; dainos publikai labai patiko.

Deklamacijų buvo begalės, gal ir perdaug; labai gerai butu buvę, jei tarp tų deklamacijų rengėjai butu įbrukę kokią bent vieną monologą. Publikai labai patiko vaikų sakmių deklamacijos. Užbaigdami visi linksmi dainuodami pažaidėm ir apie 8 val. vakaro išsiskirstėm namų. Skirstantis, draugai prižadėjo dar pasitaikius progai surengti kitą kokią nors pramogėlę, tik kažin ar išpildys prižadėjimą. Vakarelio rengime matyt visų nemaža pasidarbuota, užtai ir vakarelis galima sakyti pavyko; visi išsinešėm malonų įspūdį. Tai-gi šitas kampelis nėra visai apmireš, vis kiek galima, judoma.

Taipgi yra įsteigta pradedamoji mokykla, kurioje mokos apie 50 vaikų. Mokyklą užlaiko patis valstiečiai. Mokytojauja p-lė M. Juodikaitė, baigusi „Saulės“ kursus.

Vokiečių kalbos mokino apskričio viršininko pavaduotojas Smilgaitis.

Berželis

Vilnius. Kaip praneša „Dzien Wil.“, vokiečių vyresnybė yra leidus moksleivių draug su mokytojais pasivaikščiojimus po Vilniaus apigardas. Pedagogiškai organizuojami šitie pasivaikščiojimai gali atnešti moksleiviams nemaža naudos. Žalio-

je girelėje, margoje pievelėje ar rugių lauke mokytojo paaiškinimai apie įvairius gamtos prajovus kur kas greičiau pasieks mokinių protą, nekaip tie patys aiškinimai troškiamame mokyklos kambary, Neprošali butu paprašius, leidimo daryti panašius moksleivių pasivaikščiojimus ir kituose Lietuvos miestuose.

Varšava. Neseniai „Kurjer Polski“ yra įdėjęs įdomių žinių apie naujo Varšavos universito studentų gyvenimą.

Štai ką yra pasakęs apie tai J. Brudzinskis, Varšavos universito rektorius:

„Studentai mokosi uoliai atsidavę visa širdimi lavinimuisi. Ko stropiausiai atlėka savo pareigas. Studentų skaičius nei kiek nesumažėjo; nuo pradžios metų lekcijų salėse visuomet prikimšta klausytojų, kas parodo, kad lekcijų klausoma netik mielai, bet ištvermingai.

„Prof. Kovalskis turi apie 900 klausytojų ir lig 300 studentų mėdikų, kurie sąžiningai lanko praktiškos fizikos pamokas.

„Prof. Kostanekis didžioje, salėje plačiai aiškina politišką ekonomiką, o seminarijoje turi apie šimtą besidarbuojančių.

„Prof. Lukasičius taipgi plačiai veda „studentiškus studijas“, o prof. Krynskis gvildena „bėgančiuosius kasdieninius klausimus“ didžioje visuomet pilnoje salėje. Darbuotis tarp tokios jaunuomenės labai malonu, nes profesoriai visuomet jaučia, kad jų atidžiai klausoma, kad nėra nepasitenkinusių vėjavaikių; visa tai jaučiama netik mažame būrelyje, bet ir skaitant lekcijas dviem šimtam klausytojų, kurie su padėka atsidėję klauso.

I prof. Kutrzebą, kurs neseniai čia buvo apsilankęs, labai malonų ispudį padarė toks gyvumo apsireiškimas, viešpataujas visame universite. Jis patėmijo, kad universito gyvenimo pulsas Varšavoj kur-kas smarkiaus plaka, kaip „Jagelonų universite“ Krakove, nežiurint į tai, kad tame pastarame universite studentų skaičius yra didesnis. Laboratorijose ir seminarijose studentai dažnai darbuojasi daugiau, kaip jiems paskirta.

„Toji jaunuomenė turi savyje dar vieną pagirtiną privalumą, butent: už mūsų triusą, meilę ir pasišventimą jos labui, atsimoka pasitikėjimu ir prisirišimu. Nerasi profesoriaus, kurs to nebrangintu. Delto lengvai suprantame ir atjaučiame viens kito troškimus. Jaunuomenė su mumis yra visai atvira, priima lojaliai visus mūsų išrodymus. Tas širdingumas apsireiškia ne

vien tarp pavienių asmenų, bet ir tarp studentiškų grupių delegatų ir draugijų.

„Iš pat pradžių gyvenimas mūsų universite pradėjo tekėti gilia srove ramiai vilniuodamas. Be to, reik priminti, kad nunai turime reikalą su jauniausia studentų karta—pirmųjų pusmečių klausytojais, kurie yra susirinkę iš įvairių vietų ir dar nespėję susigyventi dėl didelio pažiūrų nevienodumo. Taipgi reikia pažymėti, kad studentai sveikai žiuri į organizimosi reikalingumą. Jie sutvėrė ištisą eilę įvairių ratelių, kuriuose darbuojas su tikru pasišventimu. Yra filosofų, teisi-
ninkų, mėdikų, gamtininkų, matematikų ir polonistų rateliai bei kuopelės. Taipgi yra bendra lavinimosi draugija „Sarmacija“, „Lelevelio susivienijimas“ ir pagalios „Broliškoji pagalba“ šelpimosi draugija. Prie tos pastarosios yra draugininis teismas, kurio nusprendimai tiksliai nustatyti ir turi nemenką įtekme į morali studentų gyvenimo bėgį.

„Nič nieko negalime prikišti mūsų jaunuomenei už universito slenkščio. Jos rimtas ir pilnas išauklėjimas apsidreiskė per įvairias universito iškilmės, kaip šit prededant naują pusmetį. O kaip ji brangina studentišką garbę, kaip gerbia savo auklėtojus ir patarėjus!..“

Iš šitos žinutės matome, kad lenkų jaunuomenė juda - kruta, darbuojasi galėdama liuosai lavintis.

Iš šalies teko išgirsti, kad ir vienas kitas baigęs gimnaziją lietuvis mano Varšavos universitan pasiduoti. Tikimasi kad lietuvių moksleivija panašių sąlygų netrukus galės ir savam krašte susilaukti.

AUŠRELĖ.

Šit ant rankų senelis laiko

Mažutį kudikį—anuką

Ir džiaugiasi žaidimais vaiko.

Anukas jojo upą kelia,

Sklaidydamas jo veido ruką,

Tai naktį linksmina aušrelę.

4. VI. 15.

Matas Gojelis.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune Litzmann'o, g. 34.

Lietuvių Mokslo

== Draugija ==

išleido šiuos vidurinėms mokykloms vadovėlius:

1. **Geografijos pradžia** 147 psl. Kaina su apdaru 85 kap.
2. **Chrestomatia latina** cum progymnasmatis, vocabulario, gramatica, lexico.
Lotynų kalbos Chrestomatija su skaitymais, vokabuliariu, gramatika ir žodynu. Pirmoji dalis 116 psl. Kaina su apd. 90 kap.
3. **M. Biržiškos Lietuvių dainos.** (Vidurinėms mokykloms vadovėlis) 55 psl. Kaina su apdaru 70 kap.
4. **Skaitymų knyga.** Lietuvių kalbos pamokoms. suruošė P. Klimas. 288 psl. Kaina su apdaru 1 r. 65 kap.
5. **Pradedamasis geometrijos vadovėlis** Iš. P. M. Mironovo vertė ir papildė A. Jakštas. 102 psl. Kaina su apdaru 90 kap.
6. **Trumpas aritmetikos teorijos vadovėlis.** Vidurinėms mokykloms. Parašė J-is. 127 psl. Kaina su apd. 90 kap.
7. **Aritmetikos uždavinynas.** Vidurinėms mokykloms. Pirmoji dalis. 84 psl. Kaina su apdara 60 kap.

Visi šitie vadovėliai galima pirkti augščiau minėtomis kainomis Šv. Kazimiero Draugijos knygyne:

Kaunas, Litzmann'o gatvė № 34.